EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 16.7.2026.
COM(2026) 371 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Deseto godišnje izvješće o Instrumentu za izbjeglice u Turskoj

Sadržaj

1. Uvod 1
1.1. Turska i izbjeglička kriza 1
1.2. Odgovor EU-a na krizu i uspostava Instrumenta 2
2. Funkcioniranje Instrumenta 3
3. Financijski kapacitet, trajanje i priroda financiranja 4
4. Provedba Instrumenta 6
5. Praćenje, evaluacija i revizija 14
6. Komunikacija i vidljivost 16
7. Zaključci i sljedeći koraci 16

1. Uvod

U skladu s člankom 8. stavkom 1. Odluke Komisije C(2015) 9500[1] (dalje u tekstu „Odluka”) Komisija mora redovito izvješćivati Europski parlament i Vijeće o provedbi Instrumenta za izbjeglice u Turskoj (dalje u tekstu „Instrument”). U skladu s člankom 8. stavkom 2. Odluke Komisija mora svake godine podnijeti izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Instrumenta. Prvo godišnje izvješće o Instrumentu objavljeno je u ožujku 2017.[2] Sva godišnja izvješća dostupna su na internetskim stranicama Instrumenta za izbjeglice. Ovo se deseto godišnje izvješće temelji na podacima do i uključujući siječanj 2026.

1.1. Turska i izbjeglička kriza

Turska je zbog svojeg zemljopisnog položaja važna zemlja prihvata i tranzita za izbjeglice i migrante. Prema podacima turske vlade u Turskoj je u siječnju 2026. boravilo 2 339 543 Sirijaca pod privremenom zaštitom i više od 300 000 registriranih izbjeglica, većinom iz Afganistana, Iraka, Irana i Somalije[3][4]. To znatno utječe na zajednice domaćine. Dugotrajna prisutnost sirijskih izbjeglica i kontinuirani nezakoniti dolasci iz Afganistana u Tursku sve više otežavaju socijalnu koheziju izbjeglica, migranata i zajednica domaćina. Nakon pada Assadova režima u prosincu 2024. i prema podacima koje su dostavila turska tijela, više od 600 000 Sirijaca vratilo se u Siriju. UNHCR od 8. prosinca 2024. prati dobrovoljne povratke više od 453 000 Sirijaca iz Turske (podaci na dan 30. siječnja 2026.). Time se do veljače 2026. ukupan broj dobrovoljnih povrataka u Siriju od 2016. povećao na oko 1,3 milijuna. UNHCR je prisutan na graničnim prijelazima i prati dobrovoljne povratke putem pojedinačnih intervjua. Turska tijela naglasila su da bi povratak trebao biti dobrovoljan, siguran, dostojanstven i uredan.

Na istočnosredozemnoj ruti broj otkrivenih nezakonitih prelazaka granice nastavio je padati, što pokazuje da suradnja daje rezultate, ali i dalje postoje rizici. Na istočnosredozemnoj ruti osobe koje su nezakonito prelazile granicu 2025. najčešće su bile Afganistanci (27 %), Sudanci (18 %), Egipćani (16 %), Bangladešani (7 %) i Sirijci (6 %). Broj nezakonitih prelaska granice sirijskih državljana naglo je pao (-88 %). Glavne polazišne točke na ruti bile su Turska (62 %) i Libija (38 %). Na vanjskim morskim granicama opasnost od gubitka života i dalje je velika, a organizirane kriminalne mreže često iskorištavaju ranjive pojedince tako što im nude mogućnost da nezakonito prijeđu granicu na prenatrpanim i nekvalitetnim plovilima.

[1] Odluka Komisije C(2015) 9500 od 24. studenog 2015. o usklađivanju mjera Unije i država članica koordinacijskim mehanizmom – Instrumentom za izbjeglice u Turskoj.
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&qid=1749541148542.
[3] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration.
[4] Turski sustav azila specifičan je zbog toga što je pri potpisivanju Njujorškog protokola iz 1967. uz Ženevsku konvenciju iz 1951. Turska izrazila rezervu. Zbog toga velika većina izbjeglica u Turskoj ne može podnijeti zahtjev za potpuni status izbjeglice, već samo za „uvjetni” status izbjeglice kojim se, ako se odobri, boravak u zemlji ograničava do trenutka „preseljenja izbjeglice u treću zemlju”.

Turska i dalje ulaže znatne napore u prihvaćanje i zadovoljavanje potreba izbjeglica i migranata te je ponovno naglasila svoju predanost provedbi Izjave EU-a i Turske od 18. ožujka 2016.[5] (dalje u tekstu „Izjava"). Izjava je 2025. nastavila davati konkretne rezultate.
U okviru programa preseljenja „jedan za jedan", koji je utvrđen u Izjavi, od travnja 2016. do prosinca 2025. iz Turske u EU preseljeno je više od 44 046 osoba. Države članice EU-a obustavile su preseljenja iz Turske nakon promjene režima u Siriji u prosincu 2024. U okviru programa preseljenja „jedan za jedan" s grčkih otoka u Tursku su od 2016. vraćene 2253 osobe. Budući da turska tijela nisu opozvala svoju odluku iz ožujka 2020. o obustavi operacija vraćanja na temelju Izjave zbog pandemije bolesti COVID-19, otad nije provedena nijedna operacija vraćanja unatoč opetovanim zahtjevima Komisije i grčkih tijela.

Na sjednici u listopadu 2020. Europsko vijeće pristalo je započeti s provedbom pozitivnog programa EU-a i Turske. Utvrđena su četiri prioritetna područja: (i) poboljšanje funkcioniranja carinske unije i ponovno otvaranje rasprava o njezinoj modernizaciji, (ii) migracije i potpora izbjeglicama, (iii) dijalozi na visokoj razini te (iv) međuljudski kontakti i mobilnost. Na sjednici u lipnju 2021. Europsko vijeće ponovno je istaknulo spremnost EU-a na postupan, proporcionalan i reverzibilan angažman s Turskom radi povećanja suradnje u nizu područja od zajedničkog interesa pod uvjetima utvrđenima u zaključcima iz ožujka 2021. i u prethodnim zaključcima Europskog vijeća. Zajednička komunikacija od 29. studenog 2023. bila je odgovor na poziv Europskog vijeća od 29. i 30. lipnja 2023. upućen Visokom predstavniku i Komisiji da podnesu izvješće o trenutačnom stanju odnosa EU-a i Turske. U njoj je izneseno nekoliko prijedloga za revitalizaciju odnosa, među ostalim u područjima upravljanja migracijama te financijske potpore izbjeglicama i zajednicama domaćinima. Dijalozi EU-a i Turske na visokoj razini o migracijama i sigurnosti održani su u Bruxellesu u studenom 2023. i u Istanbulu u srpnju 2025.

1.2. Odgovor EU-a na krizu i uspostava Instrumenta

Europska unija je od 2011. pomogla Turskoj u prihvatu više od 3 milijuna izbjeglica, uglavnom iz Sirije. Kao odgovor na poziv država članica EU-a u kojem su zatražena znatna dodatna sredstva za potporu izbjeglicama u Turskoj, Komisija je uspostavila Instrument za izbjeglice u Turskoj Odlukom Komisije od 24. studenog 2015., koja je izmijenjena 10. veljače 2016., a zatim ponovno 14. ožujka i 24. srpnja 2018. Taj je instrument mehanizam za koordiniranje mobilizacije sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru proračuna EU-a i dodatnih doprinosa država članica koji su uključeni u proračun EU-a kao vanjski namjenski prihod[6]. Države

[5] http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/.

[6] Vanjski namjenski prihodi na temelju članka 21. stavka 2. točke (b) Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (SL L 298, 26.10.2012., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/966/oj) za doprinose 2016. i do 1. kolovoza 2018. te na temelju članka 21. stavka 2. točke (a) podtočke ii. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 (SL L 193, 30.7.2018., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj).

članice politički su se obvezale dati nacionalne doprinose u okviru Zajedničkog dogovora država članica EU-a i Europske komisije, koji je donesen 3. veljače 2016. i ažuriran u trenutku kad je dogovoren drugi obrok Instrumenta[7]. Zajedničkim dogovorom uspostavljen je i okvir za uvjete.

Šefovi država i vlada država članica EU-a i Turske ponovno su 18. ožujka 2016. potvrdili svoju predanost provedbi Zajedničkog akcijskog plana i dogovorili daljnje mjere za produbljivanje odnosa EU-a i Turske i rješavanje migracijske krize[8]. Turska i Europska unija prepoznale su da su potrebne dodatne brze i odlučne mjere. Konkretnije, u Izjavi EU-a i Turske, potpisanoj 18. ožujka 2016., pozvalo se da se zaustave nezakonite migracije iz Turske u EU tako da se uništi poslovni model krijumčara i migrantima ponudi alternativa kako ne bi ugrožavali svoje živote i da se ubrza provedba Instrumenta.

Za prvi obrok Instrumenta (2016. – 2017.)[9] dodijeljene su ukupno 3 milijarde EUR i dodatne 3 milijarde EUR za drugi obrok (2018. – 2019.) pa je Instrument dosegao ukupnu vrijednost od 6 milijardi EUR te se u jednakoj mjeri financira iz proračuna EU-a i bilateralnih doprinosa država članica. Komisija je do 31. prosinca 2020. ugovorila sva operativna sredstva Instrumenta, a do kraja 2025. isplaćeno je gotovo 5,9 milijardi EUR.

2. Funkcioniranje Instrumenta

Instrument je koordinacijski mehanizam koji omogućuje brzu, učinkovitu i djelotvornu mobilizaciju pomoći EU-a izbjeglicama u Turskoj i osigurava dobro financijsko upravljanje. Instrument jamči optimalnu mobilizaciju postojećih financijskih instrumenata EU-a, u obliku humanitarne i/ili razvojne pomoći, kako bi se osiguralo sveobuhvatno i koordinirano ispunjavanje potreba izbjeglica i zajednica domaćina[10].

Upravljački odbor Instrumenta pruža strateške smjernice o prioritetima, vrstama aktivnosti koje treba podupirati, iznosima koji će se dodijeliti i financijskim instrumentima koje treba mobilizirati te o uvjetima povezanima s provedbom obveza Turske u okviru Zajedničkog akcijskog plana EU-a i Turske od 29. studenog 2015. (dalje u tekstu „Zajednički akcijski plan")[11].

Održivost projekata Instrumenta i suodgovornost turskih tijela i dalje su važne. Važnost održivosti i učinka istaknuta je u preporukama u drugom tematskom izvješću Europskog revizorskog suda iz travnja 2024.i u preporukama iz neovisne završne evaluacije Instrumenta

[7] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf.
[8] http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/.
[9] Te 3 milijarde EUR stavljene su na raspolaganje povrh 345 milijuna EUR koje je Komisija već dodijelila Turskoj kao odgovor na sirijsku izbjegličku krizu prije početka provedbe Instrumenta i uz bilateralnu pomoć država članica.
[10] Odluka Komisije C(2015) 9500 od 24. studenog 2015., članak 2. – Ciljevi Instrumenta.
[11] Vidjeti članak 5. stavak 1. Odluke Komisije C(2015) 9500, kako je izmijenjena Odlukom Komisije C(2016) 855.

iz studenog 2025. Prioritetna područja za pomoć određena su na temelju sveobuhvatne i neovisne procjene potreba, koja je ažurirana 2018.

U okviru Instrumenta koordinira se financiranje iz sljedećih instrumenata za vanjsko financiranje[12]: (i) humanitarne pomoći, (ii) Europskog instrumenta za susjedstvo, (iii) instrumenta za financiranje razvojne suradnje, (iv) Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), i (v) Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru. Mjere koje se financiraju iz proračuna EU-a provode se u skladu s financijskim pravilima i propisima EU-a koji se primjenjuju na izravno i neizravno upravljanje. Uvjet je za pružanje pomoći da se Turska strogo pridržava obveza iz Zajedničkog akcijskog plana i Izjave.

3. Financijski kapacitet, trajanje i priroda financiranja

Ukupan proračun koordiniran u okviru Instrumenta iznosi 6 milijardi EUR, mobiliziranih u dva obroka. U okviru drugog obroka nastavlja se provedba 11 projekata koji su produljeni zbog pandemije bolesti COVID-19, potresa u veljači 2023. i trajno visoke inflacije u Turskoj. Konačna isplata još nije izvršena za šest projekata i još je potrebno provesti aktivnosti u okviru pet intervencija.

U prvom obroku, koji je iznosio 3 milijarde EUR, 1 milijarda EUR mobilizirana je iz proračuna EU-a, a 2 milijarde EUR u bilateralnim doprinosima država članica. U drugom obroku, koji je također iznosio 3 milijarde EUR, iz proračuna EU-a osigurane su 2 milijarde EUR, a od država članica 1 milijarda EUR[13].

Kad je riječ o proračunskim sredstvima EU-a, od 1 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2016. – 2017. ukupno 250 milijuna EUR mobilizirano je 2016., a 750 milijuna EUR u 2017. Od 2 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2018. – 2019. ukupno 550 milijuna EUR mobilizirano je 2018., a ostatak 2019.

Države članice u prvom su obroku za Instrument dodijelile 677 milijuna EUR u 2016., 847 milijuna EUR u 2017., 396 milijuna EUR u 2018. i 80 milijuna EUR u 2019. Za drugi obrok doprinosi država članica iznosili su 68 milijuna EUR u 2018., 202 milijuna EUR u 2019., 265 milijuna EUR u 2020., 166 milijuna EUR u 2021. i 165 milijuna EUR u 2022., a 2023. uplaćeni su najnoviji doprinosi u iznosu od 134 milijuna EUR. Doprinosi država članica uplaćeni su izravno u proračun EU-a u obliku vanjskog namjenskog prihoda i raspodijeljeni u proračunske linije Instrumenta pretpristupne pomoći i humanitarne pomoći.

[12] Doprinosi iz Europskog instrumenta za susjedstvo i instrumenta za financiranje razvojne suradnje preneseni su i pruženi u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći i skrbničkog fonda Unije za vanjska djelovanja. U načelu su svi doprinosi iz Instrumenta u Regionalni uzajamni fond EU-a za odgovor na krizu u Siriji (iz Instrumenta pretpristupne pomoći i u manjoj mjeri iz instrumenta za financiranje razvojne suradnje) pruženi kao nehumanitarna pomoć.

[13] https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/.

Zadržana je zadovoljavajuća ravnoteža između učestalosti uplata doprinosa država članica *u* Instrument i učestalosti isplata na temelju tih doprinosa *iz* Instrumenta.

Dodatna pomoć EU-a izbjeglicama u Turskoj izvan okvira Instrumenta

U 2020. dodijeljeno je dodatnih 535 milijuna EUR za potporu humanitarnim aktivnostima u Turskoj izvan okvira Instrumenta, koje su u potpunosti ugovorene i isplaćene.

Na temelju zaključaka Europskog vijeća iz lipnja 2021. Komisija je mobilizirala dodatne 3 milijarde EUR za izbjeglice i zajednice domaćine u Turskoj za razdoblje 2021. – 2023. kako bi se osigurao kontinuitet potpore u prioritetnim područjima humanitarne pomoći, osnovnih potreba, obrazovanja, zdravlja, upravljanja migracijama i nadzora granica. Znatan dio tih sredstava mobiliziran je kao odgovor na potrese 2023., pri čemu je ukupno 355,6 milijuna EUR bilo namijenjeno za socioekonomsku potporu i infrastrukturu.

U veljači 2024. Europsko vijeće odlučilo je dodijeliti dodatne 2 milijarde EUR za razdoblje 2024. – 2027. za nastavak djelotvorne suradnje u području migracija s trećim zemljama, uključujući potporu sirijskim izbjeglicama u Turskoj, u okviru dogovora o reviziji višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) za razdoblje 2021. – 2027.

Na Konferenciji o Siriji održanoj u svibnju 2024. Komisija se obvezala izdvojiti iznos od 1 milijarde EUR za potporu izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj. Taj iznos uključivao je 520 milijuna EUR iz redovnog proračuna za 2024. kako bi se osiguralo daljnje pružanje pomoći izbjeglicama, a od već spomenute 2 milijarde EUR unaprijed je isplaćeno 480 milijuna EUR pa je za razdoblje 2025. – 2027. preostalo otprilike 1,5 milijardi EUR. Paket od 1 milijarde EUR uključivao je pet mjera za: (i) obrazovanje (80 milijuna EUR), (ii) osnovne potrebe, zdravstvenu skrb, komunalne usluge i socijalnu koheziju (421 milijun EUR), (iii) upravljanje migracijama i nadzor granica (398 milijuna EUR), (iv) izdvajanje rezervacija Europske investicijske banke za angažman kojima bi se za osigurali mogući zajmovi za ulaganja povezana s izbjeglicama (75 milijuna EUR) i (v) humanitarnu pomoć (26 milijuna EUR).

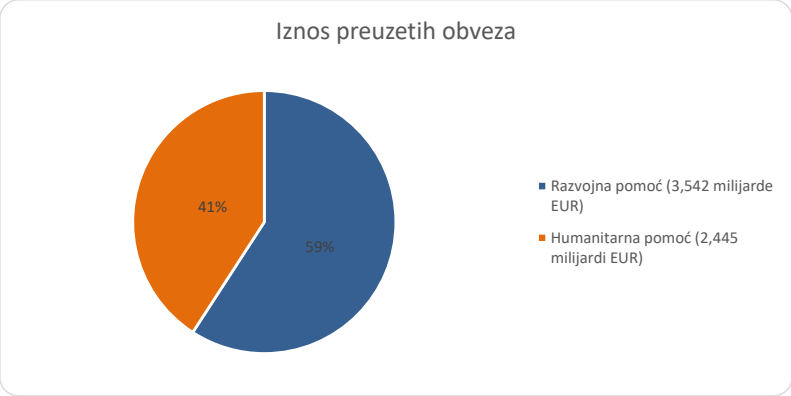
Na temelju te obveze Komisija planira donijeti sveobuhvatan paket mjera u okviru preostalog proračuna za razdoblje 2025. – 2027. Do kraja 2025. dodijeljeno je ukupno 1,311 milijardi EUR i donesene su odgovarajuće odluke o financiranju. Od tog iznosa 1,151 milijarda EUR dodijeljena je u okviru višegodišnjeg paketa potpore za razdoblje 2025. – 2027. i pokriva najvažnije potrebe, uključujući osnovne životne potrebe, zdravstvenu skrb i obrazovanje (839 milijuna EUR); potporu za dobrovoljni povratak (150 milijuna EUR); i upravljanje granicama (161 milijun EUR). Uz to je zasebno dodijeljeno 160 milijuna EUR za nastavak integrirane potpore obrazovanju u okviru programa PIKTES (Promicanje integracije sirijske djece u turski obrazovni sustav), a 40 milijuna EUR za humanitarnu pomoć. U okviru proračuna za 2027. preostalo je 195 milijuna EUR koje treba dodijeliti 2026.

EU je za pomoć izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj od 2011. dodijelio sredstva u iznosu od 12,4 milijarde EUR. To uključuje 345 milijuna EUR mobiliziranih od 2011. do 2016. za pomoć izbjeglicama, 6 milijardi EUR u okviru Instrumenta, 535 milijuna EUR za prijelazno financiranje 2020., 3 milijarde EUR dodatnih sredstava od 2021. do 2023., 1 milijardu EUR u 2024. i dodatnih 1,5 milijardi EUR pomoći do kraja 2027.

4. Provedba Instrumenta

Instrument se provodi kao humanitarna i razvojna pomoć. U prvom je obroku za humanitarnu pomoć dodijeljeno gotovo 1,4 milijarde EUR, a za razvojnu pomoć 1,6 milijardi EUR. S obzirom na dugotrajnu prirodu krize u Siriji, intervencije financirane iz drugog obroka sve su se više usmjeravale na aktivnosti socioekonomske potpore i stvaranje prilika za zaradu za život. U drugom je obroku za humanitarnu pomoć dodijeljeno gotovo 1,06 milijardi EUR, a za razvojnu pomoć 1,9 milijardi EUR[14].

U cijelom Instrumentu humanitarna i razvojna pomoć pružene do prosinca 2025. izdvojene su kako slijedi:

Za više pojedinosti vidjeti tablicu projekata dostupnu na internetu[15].

Pomoć u okviru Instrumenta pruža se na temelju projekata. Isplate ovise o napretku u provedbi intervencija u okviru Instrumenta. Potpora iz Instrumenta uključuje pomoć i izbjeglicama i zajednicama domaćinima.

Humanitarna pomoć u okviru Instrumenta pruža se najranjivijim izbjeglicama kako bi se dostojanstveno ispunile njihove osnovne potrebe i pružila zaštita[16]. Njome se ujedno preko

[14] Preostali iznos od 60 milijuna EUR dodijeljen je za administrativnu i operativnu potporu za provedbu Instrumenta.

[15] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_hr.

[16] Za zaštitu je u okviru Instrumenta, uglavnom putem humanitarne pomoći, dodijeljeno ukupno 352 milijuna EUR. Među aktivnostima su bile registracija i provjera izbjeglica, jačanje institucionalnog kapaciteta turske predsjedničke uprave za upravljanje migracijama i ciljane intervencije zaštite za ranjive skupine. Zaštita je uključena i u područja kao što su osnovne potrebe, zdravstvo i obrazovanje.

specijaliziranih agencija i partnera nastoje otkloniti nedostaci u prioritetnim područjima zdravlja i obrazovanja. Humanitarna pomoć EU-a pruža se u skladu s Europskim konsenzusom o humanitarnoj pomoći iz 2007.[17], u kojem je predviđeno da se EU kao humanitarni čimbenik pridržava načela humanosti, neutralnosti, nepristranosti i neovisnosti, kako je utvrđeno u članku 214. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i u Uredbi o humanitarnoj pomoći (br. 1257/96)[18,19].

Unutar humanitarne sastavnice Instrumenta je u okviru prvog i drugog obroka provedeno ukupno 65 projekata s 21 partnerom. Tim projektima osiguravaju se sredstva za ispunjavanje osnovnih potreba, zaštitu, obrazovanje i zdravstvenu skrb najranjivijim izbjeglicama u Turskoj. U prvom je obroku dodijeljena i ugovorena gotovo 1,4 milijarda EUR humanitarne pomoći te je isto toliko i isplaćeno, a u drugom je obroku ugovoreno 1,06 milijardi EUR te je isplaćeno 1,05 milijardi EUR.

Razvojna pomoć dugoročno doprinosi područjima zdravstvene skrbi, obrazovanja i socioekonomskog razvoja izbjeglica, posebno u pogledu pristupa javnim uslugama i prilikama za zaradu za život, te komunalne infrastrukture. Usmjerena je i na ranjive skupine te u intervencijama uzima u obzir rodni aspekt, a uključuje npr. zaštitu žena i djevojčica od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te poboljšanje pristupa skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja.

Unutar razvojne sastavnice Instrumenta nastavila je napredovati provedba 26 projekata ugovorenih u okviru prvog obroka. Od toga se 15 projekata provodi u okviru Regionalnog uzajamnog fonda EU-a za odgovor na krizu u Siriji u ukupnom iznosu od 293 milijuna EUR, uz sredstva koja se izravno dodjeljuju putem Instrumenta pretpristupne pomoći[20].

Od ukupno 3,5 milijardi EUR dodijeljenih za razvojnu pomoć u okviru oba obroka provedbenim partnerima isplaćene su gotovo 3,4 milijarde EUR[21]. U prosincu 2025. za razvojnu pomoć ugovoreno je i isplaćeno 1,6 milijardi EUR i taj isti iznos je isplaćen u prvom obroku, dok je u drugom obroku ugovoreno 1,9 milijardi EUR i isplaćeno više od 1,8 milijardi EUR.
Razvojna sastavnica Instrumenta uključuje 11 tekućih intervencija.

Na provedbu Instrumenta 2025. i dalje su utjecale vrlo visoka inflacija u Turskoj i poteškoće s deviznim tečajem.

[17] Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica.
[18] Uredba Vijeća (EZ) br. 1257/96 od 20. lipnja 1996. o humanitarnoj pomoći.
[19] Humanitarna pomoć Europske komisije temelji se na godišnjim provedbenim planovima humanitarne pomoći za pojedine zemlje. Okvir za suradnju Komisije i njezinih partnera u području humanitarne pomoći temelji se na Komisijinim okvirnim sporazumima o financijskoj i administrativnoj suradnji s međunarodnim organizacijama i okvirnim sporazumima o partnerstvu s nevladinim organizacijama.
[20] Sredstva iz IPA-e u okviru Instrumenta dodjeljuju se u skladu s pravilima za vanjska djelovanja sadržanima u glavi IV. drugog dijela Financijske uredbe i njezinih pravila primjene.
[21] Taj iznos obuhvaća isplate u okviru projekata koje provodi Regionalni uzajamni fond EU-a za odgovor na krizu u Siriji, ali za koje proračun EU-a još nije terećen.

Intervencije u okviru Instrumenta po prioritetnom području

O napretku po prioritetnom području u okviru oba obroka Instrumenta izvješćuje se u izvješćima o praćenju Instrumenta[22]. U sljedećim prioritetnim područjima ostvarena su znatna postignuća:

Obrazovanje

Za potporu obrazovanju u okviru Instrumenta i dodatne potpore izbjeglicama dodijeljena je ukupno 2,51 milijarda EUR. U okviru humanitarne sastavnice Instrumenta za obrazovanje je izdvojeno više od 181 milijun EUR.

Programom uvjetovane novčane pomoći za obrazovanje IV (CCTE IV) podupiru se upis u školu i pohađanje nastave za djecu izbjeglice u obliku mjesečnih plaćanja obiteljima izbjeglica, uz uvjet da učenici redovito pohađaju nastavu. U okviru programa CCTE IV 2025. do 540 292 ranjive djece izbjeglica dobilo je novčanu pomoć za obrazovanje pod uvjetom da redovito pohađaju javnu školu. Dosad je novčanu pomoć za obrazovanje dobilo 1 054 173 djece. Ukupno 49 418 ranjive djece izbjeglica koristilo je usluge zaštite u turskim centrima za socijalne usluge i društvenim centrima turskog Crvenog polumjeseca. U okviru programa CCTE IV 61 318 osoba upućeno je na odgovarajuće službe.

U rujnu 2025. razine novčane pomoći ponovno su prilagođene (izraženo u turskim lirama) kako bi se ublažio negativan učinak visoke inflacije. Međutim, broj učenika koji su sudjelovali u programu te se godine blago smanjio zbog povrataka u Siriju, financijskih poteškoća i stroge primjene sustava provjere adresa koje provode turska tijela. U okviru tog sustava obiteljima pod privremenom zaštitom koje su promijenile boravište bez prethodnog odobrenja vlasti (lokalne uprave za upravljanje migracijama) prijetila je suspenzija statusa, što bi vodilo isključenju iz sustava socijalne pomoći.

Provedba druge faze glavnog programa Instrumenta (Promicanje integracije sirijske djece u turski obrazovni sustav II – PIKTES II) Ministarstva nacionalnog obrazovanja s ukupnim proračunom od 400 milijuna EUR završila je u siječnju 2023. Nakon toga pokrenut je projekt PIKTES+[23] s ukupnim proračunom od 300 milijuna EUR, financiran iz dodatne pomoći za izbjeglice u Turskoj, koji je završen u listopadu 2025. U siječnju 2025., kako bi se isplatile plaće nastavnicima, PIKTES+ je dopunjen novim ugovorom u iznosu od 80 milijuna EUR (PIKTES+, dio II). U rujnu 2025. taj je ugovor preimenovan u PIKTES IV i dopunjen sa 160 milijuna EUR, čime je ukupna vrijednost dosegnula 240 milijuna EUR. U 2026. tome će se dodati još 180 milijuna EUR pa će ukupna vrijednost projekta PIKTES IV biti 420 milijuna EUR.

[22] https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_hr.
[23] *Promoting Inclusive Education for Kids in the Turkish Education System* (Promicanje uključivog obrazovanja djece u turskom obrazovnom sustavu) (PIKTES+).

Opći je cilj pomoći EU-a izbjeglicama u tom prioritetnom području i dalje integracija sve djece izbjeglica u turski sustav formalnog obrazovanja, kao i omogućavanje sigurnih načina učenja djeci koja se ne školuju i poboljšanje ishoda učenja. U akademskoj godini 2024./2025. u formalno obrazovanje u Turskoj bilo je upisano 938 610 djece izbjeglica. No 225 000 djece još uvijek nema pristup obrazovanju (Ministarstvo nacionalnog obrazovanja, 2025.). Zbog velikog broja upisa nastao je znatan pritisak na turski javni obrazovni sustav pa su bila potrebna velika ulaganja u obrazovnu infrastrukturu, nastavno osoblje i usluge potpore kako bi se sustav prilagodio povećanju broja učenika.

Broj studenata i učenika izbjeglica i onih iz zajednica domaćina koji su uz potporu Instrumenta primili stipendije za tehničko i strukovno obrazovanje i osposobljavanje ili visoka učilišta dosegnuo je 72 331. Većina njih bile su izbjeglice i zadržana je rodna ravnoteža. Od početka provedbe Instrumenta zahvaljujući projektima za potporu visokom obrazovanju stipendije je dobilo 7 156 polaznika visokog obrazovanja: 4 337 iz Sirije, 178 koji nisu iz Sirije i 2 641 iz Turske.

Iz Instrumenta se nastavio podupirati i razvoj obrazovne infrastrukture i smanjivati upisivanje prevelikog broja djece u škole. Znatno se povećao broj obrazovnih ustanova koje su modernizirane ili izgrađene. Veliko postignuće u području modernizacije bilo je postavljanje 8 700 interaktivnih ploča u osnovne i srednje škole. Dosad je zahvaljujući potpori iz Instrumenta modernizirano više od 17 726 objekata.

U okviru projekata Obrazovanje za sve u vrijeme krize i Obrazovna infrastruktura za otpornost izgrađeno je 214 škola i počele su se pružati obrazovne usluge. Na 50 škola ugrađene su solarne ploče za proizvodnju energije, a u 41 školi provedene su mjere za povećanje energetske učinkovitosti.

U 2024. potpisani su ugovori za obnovu obrazovne infrastrukture u Turskoj nakon potresa u veljači 2023. Ta su sredstva namijenjena povećanju pristupa obrazovanju i za izbjeglice i za zajednice domaćine.

Zaštita

Za zaštitu je u okviru Instrumenta i dodatne potpore izbjeglicama dodijeljeno ukupno 392 milijuna EUR, uglavnom putem projekata u okviru humanitarne sastavnice.

Iz humanitarne sastavnice Instrumenta podupiru se registracija i provjera izbjeglica kako bi se regulirao njihov status u Turskoj te olakšao pristup uslugama. Potpomognut je rad turske predsjedničke uprave za upravljanje migracijama (PMM) u vezi s registracijom i ojačan je njezin institucionalni i tehnički kapacitet. Osim samostalnih intervencija zaštite za otklanjanje nedostataka i odgovaranje na posebne potrebe i potrebe ugroženih pojedinaca, zaštita je uključena i u druge stupove strategije humanitarnog odgovora (osnovne potrebe, zdravstvo i obrazovanje). Opći je cilj bolje uzeti u obzir ranjivost izbjeglica, regulirati njihov status i

povezati ih sa širom mrežom javnih usluga i usluga UN-a/nevladinih organizacija. U izvještajnom razdoblju pomoć se primarno pružala najranjivijim skupinama (sezonski poljoprivredni radnici migranti, ključne skupine izbjeglica itd.[24]). Osim toga, projekti financirani iz Regionalnog uzajamnog fonda EU-a za odgovor na krizu u Siriji uključivali su pomoć pri prihvatu izbjeglica u društvenim centrima i upućivanje ranjivih izbjeglica na odgovarajuće službe.

Zdravlje

Za potporu zdravstvenoj skrbi u okviru Instrumenta i dodatne potpore izbjeglicama dodijeljeno je ukupno 1,24 milijarde EUR.

Glavni stup financiranja iz Instrumenta je projekt SIHHAT za potporu zdravlju migranata u Turskoj. Tom su projektu dosad četiri puta uzastopno dodijeljena sredstva: 300 milijuna EUR u 2016., 210 milijuna EUR u 2020., 210 milijuna EUR u 2023. i 50 milijuna EUR u 2024. Projektom SIHHAT podupire se tursko Ministarstvo zdravstva u osiguravanju besplatnog i pravednog pristupa zdravstvenoj skrbi za sve izbjeglice. U 32 pokrajine nalaze se ukupno 182 zdravstvena centra za migrante, a u objektima koje financira EU radi 3500 zdravstvenih djelatnika, od kojih je više od 76 % sirijskog podrijetla. Projekt SIHHAT III provodit će se do kraja 2026. Taj projekt jamči daljnje pružanje zdravstvenih usluga izbjeglicama zahvaljujući dodatnoj potpori EU-a u iznosu od 190 milijuna EUR za 2026. i 2027.

Dvije bolnice koje se financiraju u okviru Instrumenta, Dörtyol/Hatay i Kilis, u potpunosti su operativne od 2022. i pružale su ključne zdravstvene usluge nakon potresa 2023., kada je kapacitet obiju bolnica povećan na 400 kreveta. Osim toga, u okviru Instrumenta se kao dopuna projektu SIHHAT nastavljaju graditi i renovirati zdravstveni centri za migrante, nabavljati medicinska oprema i potrepštine za rodilje i novorođenčad te renovirati jedinice za fizioterapiju i rehabilitaciju. U 2025. započela je izgradnja 26 zdravstvenih centara, a za više od 59 bolnica nabavljena je medicinska oprema u vrijednosti od 8,1 milijun EUR.

Kad je riječ o humanitarnoj pomoći, ranjivim izbjeglicama s invaliditetom u Reyhanlıju/Hatayju i Gaziantepu i dalje se pruža sveobuhvatna i životno važna pomoć. To uključuje izravno pružanje usluga fizikalne rehabilitacije, psihološke i psihosocijalne potpore, kao i nabavu proteza, ortoza i drugih medicinskih pomagala.

Komunalna infrastruktura

Za potporu komunalnoj infrastrukturi u okviru Instrumenta i dodatne potpore izbjeglicama dodijeljeno je ukupno 509 milijuna EUR.

[24] Među njima su izbjeglice koje žive u pokrajinama koje su najteže pogođene potresima iz 2023. i ranjive skupine izbjeglica i migranata s posebnim potrebama zaštite (npr. kućanstva sa samohranim roditeljem, osobe s invaliditetom, osobe koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje, LGBTIQ+ osobe), uključujući oko 300 000 školske djece.

U okviru Instrumenta brojne općine se podupiru pružanjem osnovnih komunalnih usluga, uključujući vodoopskrbu, odvodnju i gospodarenje krutim otpadom. Podupire se i lokalna infrastruktura pružanjem rekreacijskih usluga. Kad je riječ o rekreaciji, dovršena su 23 objekta (centri za mlade, nogometni tereni i teniski tereni), a u travnju 2026. planira se raspisivanje natječaja za još osam sportskih kompleksa. Završena je izgradnja 13 važnih objekata za vodoopskrbu i infrastrukturu za kruti otpad (pod vodstvom Svjetske banke) u pokrajinama Adana, Konya, Kahramanmaraş, Kayseri i Osmaniye. U pokrajinama Gaziantep i Şanliurfa dovršena su još tri projekta u području vodoopskrbe (koje vodi *Agence Française de Développement*), a drugi projekti još su u tijeku u pokrajinama Kilis, Şanliurfa, Gaziantep, Mersin, Mardin, Adıyaman, Malatya i Hatay.

Osnovne potrebe i socioekonomska potpora

Za ispunjavanje osnovnih potreba i socioekonomsku potporu u okviru Instrumenta i dodatne potpore izbjeglicama dodijeljeno je ukupno 4,38 milijardi EUR.

Cilj je intervencija u tom prioritetnom području ispuniti osnovne potrebe najranjivijih izbjeglica i povećati njihovu otpornost i samostalnost. To bi im trebalo omogućiti da postupno prijeđu s ovisnosti o socijalnoj pomoći na veću samostalnost i pronađu prilike da zarade za život.

Više od 2,6 milijuna izbjeglica primilo je u okviru Instrumenta izravnu potporu za svoje osnovne potrebe koja im omogućuje dostojanstven život. Do srpnja 2023. većina potpore pružala se putem Mreže za hitnu socijalnu pomoć (ESSN), programa socijalne pomoći u okviru kojeg se putem sustava debitnih kartica isplaćuje mjesečna novčana pomoć za više od 1,6 milijuna izbjeglica.

U okviru drugog obroka Instrumenta završena je dodjela izravnih bespovratnih sredstava u iznosu od 245 milijuna EUR Ministarstvu obitelji i socijalne skrbi. Ta bespovratna sredstva omogućila su pružanje mjesečne financijske potpore usporedive sa socijalnom pomoći koja se pruža ranjivim osobama u okviru turskog sustava socijalne sigurnosti, tj. dopunskog ESSN-a (C-ESSN). Projekt se provodio usporedno s ESSN-om i pružao je potporu kućanstvima sa samohranim roditeljima, starijim osobama i osobama s invaliditetom (uključujući osobe s teškim invaliditetom). U 2024. osiguran je kontinuitet programa C-ESSN i ESSN zahvaljujući dodatnoj potpori za izbjeglice u iznosu od 3 milijarde EUR mobilizirane za razdoblje 2021. – 2023.[25] izvan Instrumenta. U međuvremenu su ta dva programa spojena u jedan ugovor. U srpnju 2023. s Ministarstvom obitelji i socijalne skrbi postignut je dogovor o tom novom programu novčane pomoći „Socijalna sigurnosna mreža za izbjeglice u Turskoj (SSN)” (781 milijun EUR). Ta intervencija predstavlja prelazak ESSN-a s pružanja humanitarne pomoći na dugoročnu razvojnu pomoć. U okviru trenutačnog programa (SSN), čiji je proračun

[25] Provedbena odluka Komisije od 4. studenog 2022. o financiranju pojedinačne mjere za pružanje novčane potpore najranjivijim izbjeglicama u Turskoj za 2022. i 2023. (C(2022) 7822) i Provedbena odluka Komisije od 7. prosinca 2022. o financiranju pojedinačne mjere za nastavak potpore za osnovne potrebe i prelazak na prilike za zaradu za život za izbjeglice u Turskoj 2022. (C(2022) 8887).

u studenom 2025. povećan na 906 milijuna EUR, gotovo milijun izbjeglica prima pomoć za zadovoljavanje osnovnih svakodnevnih potreba. Zbog dobrovoljnih povrataka i ažuriranja uvjeta za dobivanje potpore, broj korisnika znatno je pao. U siječnju 2025. pomoć iz programa SNN primalo je 1,4 milijuna korisnika, a taj se broj do prosinca 2025. smanjio na 972 000, odnosno za više od 40 %.

Izbjeglicama se i dalje pruža dodatna socioekonomska potpora kako bi im se olakšao pristup tržištu rada. Strategija EU-a u ovom prioritetnom području obuhvaća ponudu i potražnju na tržištu rada. Glavne vrste potpore uključuju tehničko i strukovno obrazovanje i osposobljavanje, kratkoročne tečajeve strukovnog osposobljavanja, uključujući osposobljavanje na radnom mjestu, osposobljavanje u području mekih vještina, usluge savjetovanja i potpore pri traženju zaposlenja i profesionalnoj orijentaciji te potporu pri dobivanju radne dozvole.

Na kratkoročne tečajeve strukovnog osposobljavanja upisalo se oko 85 000 sudionika, a tečaj ih je završilo 78 500 (od toga polovina žene). Osim toga, u poduzećima osnovanima ili proširenima uz potporu EU-a otvoreno je više od 37 000 novih ili poboljšanih radnih mjesta[26].

Cilj je druge velike sastavnice programa osnivanje novih poduzeća i proširenje postojećih pružanjem materijalne i nematerijalne potpore za otvaranje više formalnih radnih mjesta. Projekti potpore zapošljavanju i prelasku na tržište rada (İSDEP I i İSDEP II), koji se provode u suradnji s turskom agencijom za zapošljavanje (İŞKUR) zajedno s Glavnom upravom za međunarodnu radnu snagu (DG ILF) Ministarstva rada i socijalne sigurnosti, usmjereni su na povećanje formalnog zapošljavanja izbjeglica i članova zajednica domaćina. Projekt İSDEP I uspješno je dovršen 2024. U bliskoj suradnji s Turskom organizacijom za razvoj malog i srednjeg poduzetništva (KOSGEB) i Turskom razvojnom i investicijskom bankom (TKYB) dodjeljuju se bespovratna sredstva poduzetnicima, među ostalim za poduzetničko osposobljavanje, te materijalna i nematerijalna potpora izbjeglicama i zajednicama domaćinima radi otvaranja radnih mjesta.

Projekti Povećanje kapaciteta poduzetnika za održivu socioekonomsku integraciju (ENHANCER) i Socijalno poduzetništvo, jačanje položaja i kohezija zajednica izbjeglica i domaćina u Turskoj imaju isti cilj i provode se u suradnji s Ministarstvom industrije i tehnologije. Provode se i dodatni projekti u području zapošljavanja u poljoprivredi, strukovnog osposobljavanja i naukovanja. U 2024. potpisani su dodatni ugovori za socioekonomsku potporu, čiji je cilj, među ostalim, poboljšati održivu egzistenciju i formalno zapošljavanje izbjeglica i pripadnika zajednica domaćina na područjima pogođenima potresima u veljači 2023.

Upravljanje migracijama

[26] Podaci o projektu WB İSDEP II (IPA/2020/417-830) ne uzimaju se u obzir zbog netočnosti koje treba ispraviti u okviru SUMAR-a.

Za potporu upravljanju migracijama u okviru Instrumenta i dodatne potpore izbjeglicama dodijeljeno je ukupno 1,19 milijardi EUR[27].

Dovršena su dva projekta financirana u okviru prvog obroka u ukupnom iznosu od 80 milijuna EUR. Prvi projekt bio je namijenjen pružanju potpore EU-a za jačanje kapaciteta turske obalne straže za traganje i spašavanje, a drugi podupiranju turske predsjedničke uprave za upravljanje migracijama u području vraćanja iz EU-a.

U 2024. u okviru dodatne potpore za izbjeglice provodila su se tri projekta u vrijednosti od 30 milijuna EUR radi: (i) jačanja kapaciteta turske predsjedničke uprave za upravljanje migracijama u pogledu suzbijanja nezakonitih migracija, (ii) poboljšanja međuresorne suradnje agencija za upravljanje granicama u zračnim lukama i (iii) nastavka pružanja operativne potpore za upravljanje centrima za udaljavanje.

U prosincu 2023. potpisan je ugovor u vrijednosti od 220 milijuna EUR za projekt „Jačanje istočnih i jugoistočnih granica Turske, uključujući kopnene granične prijelaze" (SAFE), koji se provodi od 2024. Cilj je projekta unaprijediti upravljanje istočnim i jugoistočnim granicama Turske ugradnjom moderne komunikacijske i nadzorne opreme te pametne rasvjetne opreme.

Iznos od 398 milijuna EUR dodijeljen u okviru dodatne potpore izbjeglicama na temelju odluke o financiranju iz 2024. za potporu turskim kapacitetima za migracije i upravljanje granicama namijenjen je za: (i) dobrovoljne povratke u zemlje podrijetla, (ii) jačanje postupaka međunarodne i privremene zaštite, (iii) sprečavanje krijumčarenja migranata, (iv) sigurnost kopnenih i morskih granica, (v) zakonite migracije i (vi) dodjelu dodatnih 50 milijuna EUR za projekt SAFE. Svih 398 milijuna EUR ugovoreno je 2025.

To je uključivalo projekt u vrijednosti od 95 milijuna EUR za unapređenje nacionalnih mehanizama za dobrovoljan, siguran, dostojanstven i uredan povratak u Siriju, pokrenut u kolovozu 2025. Projekt provodi UNHCR, a ciljevi su mu: (i) povećanje kapaciteta PMM-a za obradu slučajeva dobrovoljnog povratka u skladu s međunarodnim standardima, (ii) proširenje neovisnog praćenja vraćanja koje provodi UNHCR, i (iii) pružanje jednokratne pomoći u prijevozu Sirijaca koji su podnijeli zahtjev za dobrovoljni povratak (oko 190 000 osoba u razdoblju od tri godine, do kolovoza 2028.). Do prosinca 2025. u okviru projekta je 16 752 osoba dobilo novčanu pomoć za prijevoz.
Osim toga, 2025. je donesena financijska odluka kojom se jamči: (i) prva nadopuna sredstava (od 150 milijuna EUR) za pilot-intervenciju kako bi se olakšao siguran, uredan, dobrovoljan i dostojanstven povratak sirijskih izbjeglica, i (ii) druga nadopuna sredstava (161 milijun EUR) za projekt SAFE kako bi se završila ugradnja svih sustava nadzora na turskim granicama s Iranom i Irakom. Završetak projekta SAFE planiran je do kraja 2028., a nakon najnovije dodjele dodatnih sredstava projekt ima ukupan proračun od 431 milijun EUR.

Rodni aspekti u projektima u okviru Instrumenta

[27] To ne uključuje 150 milijuna EUR dodijeljenih u okviru instrumenata GU-a HOME.

Mjere u okviru Instrumenta i dalje se provode u skladu s Akcijskim planom EU-a za rodnu ravnopravnost III pod nazivom „Zajedno prema rodnoj ravnopravnosti u svijetu u razdoblju 2021. – 2025." Promicanje, zaštita i ostvarenje ljudskih prava za žene i djevojčice u svoj njihovoj raznolikosti, rodna ravnopravnost te jačanje položaja žena i djevojčica ostali su prioriteti 2025. Rodna pitanja uključena su u sve projekte Instrumenta i kontinuirano su se pratila na temelju raščlanjenih podataka (76 pokazatelja).

Zahvaljujući Instrumentu znatno je povećana zapošljivost žena: više od 39 000 ih je završilo kratkoročno strukovno osposobljavanje, oko 68 000 primilo je usluge savjetovanja pri zapošljavanju, a više od 4000 poduzeća u vlasništvu žena dobilo je savjetodavnu ili financijsku potporu. U okviru Instrumenta su za žene izbjeglice organizirani tečajevi turskog jezika, koje je uspješno završilo oko 37 000 odraslih žena izbjeglica. Nadalje, otprilike 55 000 djevojčica izbjeglica pohađalo je predškolsko obrazovanje omogućeno u okviru projekata koji se financiraju iz Instrumenta, a 38 000 učenica dobilo je obrazovne stipendije. Više od dvije trećine nastavnika i ostalih odgojno-obrazovnih djelatnika uključenih u Instrument su žene. U okviru programa novčane pomoći (SNN) potporu trenutačno dobiva 700 000 žena izbjeglica. Uz to obitelji oko 200 000 učenica i studentica trenutačno primaju uvjetovanu novčanu potporu za obrazovanje (CCTE). Otprilike 700 000 žena izbjeglica dobilo je usluge upućivanja na zaštitu koje su odvojene od programa novčane pomoći, a otprilike milijun žena izbjeglica iskoristile su usluge zaštite pružene u okviru projekata koji se financiraju iz Instrumenta.

5. Praćenje, evaluacija i revizija

Izvješćivanje o postignućima Instrumenta 2025. i dalje se temeljilo na okviru za rezultate[28] i teoriji promjena Instrumenta[29]. Četrnaesto izvješće o praćenju Instrumenta objavljeno je u siječnju 2026. i dostupno je na internetskim stranicama Komisije[30].

Komisija je krajem 2024. potpisala novi ugovor (SUMAR) kako bi osigurala nastavak rada sustava za praćenje i upravljanje podacima u okviru Instrumenta kako je uspostavljen prvim ugovorom o tehničkoj pomoći (SUMAF)[31]. Izvorni ugovor SUMAF[32] završio je u prosincu 2024. Na temelju tog ugovora provedeno je 127 misija praćenja (uključujući četiri *ad hoc* misije), a 20 misija završeno je 2025. na temelju novog ugovora SUMAR. U prvoj godini provedbe tog novog ugovora sve su aktivnosti provedene uspješno i na vrijeme. Tijekom 2025.

[28] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/23babb53-e316-4361-b373-78f0ce1d663e_en?filename=EU%20support%20to%20Refugees%20in%20TR_Results%20Framework.pdf.
[29] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.
[30] https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_hr.
[31] Tehnička pomoć za praćenje uspješnosti potpore EU-a izbjeglicama u Turskoj – IPA/2024/461-735.
[32] Tehnička pomoć za potporu praćenju mjera koje se financiraju u okviru Instrumenta za izbjeglice u Turskoj – IPA/2021/429-105 (Dopuna VI. ugovoru IPA/2018/393-877).

delegacija EU-a u Turskoj i SUMAR proveli su ukupno sedam posjeta radi praćenja centara za udaljavanje u okviru bespovratnih sredstava za poslovanje dodijeljenih PMM-u[33].

Europski revizorski sud proveo je drugu reviziju uspješnosti Instrumenta u travnju 2024. Izvješće o reviziji, uključujući nalaze i preporuke Revizorskog suda te odgovore Komisije, objavljeno je 24. travnja 2024. i dostupno je na internetu[34]. Jedna od ključnih preporuka Revizorskog suda bila je da Komisija poboljša način na koji se mjeri učinak projekata Instrumenta i da otvori raspravu s državama članicama i turskim vlastima o tome kako se može zajamčiti njihova održivost.

U rujnu i listopadu 2025. uz potporu službi SUMAR provedena je studija procjene učinkovitosti na razini pokrajina. Kako bi se procijenili ishodi Instrumenta, organizirano je 38 rasprava fokusnih skupina i 25 razgovora s ključnim informatorima u više pokrajina. Delegacija je zatražila podatke iz prethodnih projekata PIKTES te održava rasprave s Ministarstvom nacionalnog obrazovanja o tome kako poboljšati podatkovni sustav tekućeg projekta PIKTES. Izbjeglicama se stalni pristup osnovnim uslugama omogućuje povećanjem iznosa izravnih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava u suradnji s relevantnim resornim ministarstvima.

Komisija je 2024. ugovorila neovisnu završnu evaluaciju Instrumenta, koja je dovršena krajem 2025. U evaluaciji je ocijenjena djelotvornost, relevantnost, koherentnost i održivost Instrumenta, a posebna pozornost posvećena je drugom obroku. U izvješću[35] su navedene korisne preporuke za planiranje i pružanje pomoći EU-a izbjeglicama u Turskoj i drugdje.

U evaluaciji je zaključeno da je EU uz pomoć Instrumenta dao sveobuhvatan i dobro koordiniran odgovor te da je izbjeglicama i zajednicama domaćinima pružena znatna pomoć u prioritetnim područjima, posebno u području zaštite, osnovnih potreba, obrazovanja i zdravstva. Navedeno je i da je Instrument bio fleksibilan kako bi se prilagodio dugotrajnoj i promjenjivoj krizi. U evaluaciji su istaknute i poteškoće u osiguravanju održivosti rezultata, posebno u području stjecanja sredstava za život i dugoročne socioekonomske uključenosti, kao i potreba za daljnjim poboljšanjem održivosti intervencija i pružanja pomoći najranjivijim skupinama.

6. Komunikacija i vidljivost

U 2025. nastavile su se aktivnosti za povećanje vidljivosti mjera u okviru Instrumenta kako bi pomoć koju EU pruža Turskoj u zbrinjavanju izbjeglica bila uočljivija. Aktivnosti u tom razdoblju su zbog trajne negativne službene retorike i negativnih stavova javnosti prema izbjeglicama bile usmjerene na pomoć EU-a izbjeglicama i zajednicama domaćinima nakon potresa u veljači 2023. Neki primjeri navedeni su u nastavku.

[33] Delegacija EU-a u Turskoj posjetila je centar za udaljavanje u Adani u ožujku 2025. i centar za udaljavanje u Aydınu u rujnu 2025. Njezini su nalazi proslijeđeni turskim tijelima.
[34] https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_hr.pdf.
[35] https://enlargement.ec.europa.eu/final-evaluation-facility-refugees-turkey_hr.

U siječnju 2025. organizirani su posjeti povjerenice EU-a za ravnopravnost, pripravnost i upravljanje krizama Hadje Lahbib lokacijama u Ankari na kojima se provode projekti financirani iz Instrumenta za izbjeglice u Turskoj (FRiT), kao i regiji pogođenoj potresima.

U travnju 2025., tijekom poljskog predsjedanja, organiziran je posjet istaknutih turskih novinara Varšavi u suradnji s Veleposlanstvom Poljske u Ankari. Tijekom tog posjeta održane su rasprave o migracijama i organiziran je posjet sjedištu Frontexa.

U svibnju 2025. u Gaziantepu je organiziran niz aktivnosti povodom Dana Europe, uključujući prijem u Muzeju Zeugma, a jedan turski umjetnik oslikao je mural kojim je istaknuta bliska suradnja između EU-a i Turske. Zatim je organiziran niz događanja u Bruxellesu, uključujući javnu izložbu primjera uspješnih priča, fotografija i videozapisa u organizaciji delegacije ispred zgrade Europskog parlamenta. Izložba je bila otvorena do 20. lipnja, Svjetskog dana izbjeglica. Voditelj delegacije i turski predstavnici ugostili su novinare prilikom putovanja za medije organiziranog od 18. do 20. lipnja.

Objavljena je i knjiga s pričama o uspjehu, koja je predstavljena u muzeju Ermitan 11. srpnja.

7. Zaključci i sljedeći koraci

Provedba Instrumenta nastavila se i 2025. Do kraja 2020. ugovoren je puni operativni proračun Instrumenta, a do kraja 2025. isplaćeno je ukupno 5,9 milijardi EUR. Do 2029. nastavit će se provoditi 11 projekata. Za razdoblje 2025. – 2027. dodijeljena su dodatna sredstva te se izbjeglicama i dalje pruža pomoć kako bi se zajamčilo da se uz pomoć Instrumenta ostvare trajni rezultati.

Sljedeći su koraci:

- *nastavak djelotvorne provedbe svih projekata u korist izbjeglica i zajednica domaćina u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja,*
- *nastavak komunikacijskih aktivnosti povezanih s izbjeglicama,*
- *programiranje 195 milijuna EUR dodatne potpore izbjeglicama i zajednicama domaćinima u okviru proračuna za 2027. kako bi se osigurala trajnost postignuća Instrumenta,*
- *nastavak praćenja potreba izbjeglica u Turskoj.*